

Politiske uttalelser

Redaksjonskomitéens innstilling

Redaksjonskomitéen fremmer følgende forslag til hvilke uttalelser som skal behandles og i hvilke sesjoner:

Redaksjonskomitéen foreslår enstemmig at følgende 6 forslag behandles:

- A. Norge kan bli verdens første fossilfrie velferdssamfunn (Basert på uttalelse nr. 32, med elementer fra uttalelsene nr. 33 og 49)
- B. Venstre ønsker delingsøkonomien velkommen (Basert på uttalelse nr. 45)
- C. Arbeid til alle (Basert på uttalelse 50, med elementer fra uttalelse nr. 47)
- D. Arbeid og frivillighet gir inkludering (Basert på uttalelse nr. 26, med elementer fra uttalelse nr. 24 og 27)
- E. Dyr har egenverdi (Basert på uttalelse nr. 53)
- F. Digitaliser skolen (Basert på uttalelsene nr. 4, 8 og 10).

Når det gjelder den 7. uttalelsen er det delt innstilling fra redaksjonskomitéen mellom uttalelsene om

- G1. Jernbanen må bli vinnaren i neste NTP (basert på uttalelsene nr. 40 og 43) og
- G2. Venstre vil slå ring kring det europeiske samarbeidet (basert på uttalelse nr. 31)

Forslag nr. A

Basert på forslag nr. 32, samt deler av nr. 33 og 49.

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Norge kan bli verdens første fossilfrie velferdssamfunn

I lys av den globale klimaavtalen som ble inngått i desember, bør Norge trappe opp innsatsen for å øke tempoet i det grønne skiftet. Venstre mener at Norge bør bli verdens første nasjon som legger den fossile tidsalder bak seg og samtidig opprettholder høy verdiskaping og høy velferd.

Paris-avtalen er et kraftfullt signal til verden om å kutte utslippene for å løse klimakrisen. Norge har i etterkant av klimatoppmøtet sendt inn en utslippsplan til FN, men denne holder ikke for å møte de nye ambisjonene om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader. Norge må skjerpe klimapolitikken sin: Målene i Paris-avtalen, som ligger til grunn for norsk klimapolitikk, kan ikke nås uten en full transformasjon av energiproduksjon, energidistribusjon og energibruk i bygg, industri og transport her hjemme. Venstre vil kjempe for at denne energitransformasjonen skjer raskest mulig og billigst mulig, og at utslippskutt blir lønnsomt. For å lykkes med det, må klimamålene gjennomsyre alle deler av politikken.

Venstre mener at Norge må gjennomføre et storstilt grønt skattesifte som belønner klimavennlige løsninger og setter en prislapp på forurensing. Innovasjon innen energi- og klimateknologi går fortsatt for sakte fordi kostnaden for bruk av fossile alternativer er kunstig lav. Derfor bør CO₂-avgiften økes for alle sektorer og bruksområder, også i kvotepliktig sektor.

Klimagassutslippene fra oppvarming av bygg kan bli det første store området hvor vi kan få til full utfasing av fossile løsninger raskt. Det eksisterer fullgode alternativer til fossile energikilder i bygg, som biobasert varme, varmepumper, fornybar fjernvarme og sol. Det vedtatte forbudet mot kull-, olje- og gass- for oppvarmingsformål som er blitt innført fra 2020, bør fremskyndes til 2018, og CO₂-avgiften på all fossil oppvarming i Norge må økes slik som i Sverige.

Transport representerer en betydelig del av Norges klimagassutslipp, og skal vi ha en mulighet for å nå ambisiøse klimamål, må hele transportsektoren omstilles. I neste Nasjonal Transportplan trenger vi en enda sterkere prioritering av de miljøvennlige transportformene, som jernbane, kollektivsatsing og sykkel og gange, foran vei. Fokuset for avgiftspolitikken på transportområdet fremover må være å gjøre de utslippsfrie og fornybare alternativene konkurransedyktige. Dagens avgifter på fossilt drivstoff og forurensende transportmidler bør økes gradvis, mens null- og lavutslippsløsninger fortsatt bør belønnes slik at det blir enklere for folk å velge miljøvennlig.

Norge trenger mange flere klimavennlige arbeidsplasser over hele landet. For å oppnå det, vil Venstre ha en offensiv satsing på skog i den varslede bioøkonomistrategien fra regjeringen. En samlet skognæring står bak en ambisjon

om omsetningsvekst til 180 milliarder kroner innen 2045. Venstre stiller seg bak denne ambisjonen og vil legge til rette for at norsk næringsliv kan være i front på innovativ bruk av biomasse fra skogen i bygninger, energiforsyning og produksjonsprosesser.

For å realisere fangst og lagring av CO₂ raskere, bør Norge etablere en ordning for returordning for CO₂ – som pantestystemet på flasker. Kjøperne betaler en panteavgift og får panten tilbake når de leverer tilbake CO₂ til et etablert godkjent lager.

For å realisere innenlands klimakutt raskere, oppfordrer Venstre regjeringen om å fremskynde forhandlingene med EU angående samarbeidet om 40 prosent utslippskutt innen 2030. Målet bør være å legge dette samarbeidet inn under EØS-avtalen istedenfor å framforhandle en bilateral avtale som kan ta mange år å få på plass. Slik kan man gjennomføre nødvendige kutt mye raskere og effektivt, samt at nødvendige kontrollmekanismer allerede er på plass.

Venstre mener også at det påbegynte arbeidet med en klimalov bør trappes opp og konkretiseres. En norsk klimalov bør inneholde bindende karbonbudsjetter som viser hvor mye som skal kuttes og i hvilke sektorer kuttene skal skje.

I lys av den globale klimaavtalen bør Norge dessuten stanse prosessen med å tildele nye leteområder for olje og gass i Barentshavet gjennom 23. konsesjonsrunde. Norge kan ikke lenger late som om klimapolitikken ikke har betydning for oljesektoren. Oljefeltene det er snakk om å utvinne, ligger i mer sårbare og vanskeligere tilgjengelige områder enn noen gang før. Utvinning av olje og gass i de arktiske områdene vil ha store miljømessige konsekvenser og bidra mest til klimaendringer sammenlignet med andre utvinningstillatelser. 23. konsesjonsrunde er heller ikke politisk fornuftig ut fra et økonomisk perspektiv. Lønnsomheten i fossil utvinning er allerede svekket og vil bli svekket videre fremover, i takt med svekket etterspørsel.

Venstre mener videre at muligheten for åpning av deler av Nordland VI på bakgrunn av konsekvensutredningen fra 1994 må reverseres og at området lukkes for petroleumsvirksomhet i henhold til oppdaterte faglige råd.

Gjennom oljeskattesystemet bærer skattebetalerne den største delen av den finansielle risikoen knyttet til mer utbygging. Venstre mener derfor at Norge bør la oljeressurser i nord ligge, både fordi det kan innebære en stor økonomisk risiko for staten og fordi det er riktig på grunn av den eksistensielle trusselen klimaendringene utgjør.

Det er store muligheter for grønn vekst og verdiskaping i norske bedrifter som kan bidra til å møte klima-, energi- og bærekraftutfordringene. Hvis vi endrer samfunnet vårt i klimariktig retning nå, vil dette ikke ramme den økonomiske veksten, men tvert imot stimulere til innovasjon og fremveksten av nye jobber og samtidig gi bedre helse på grunn av redusert lokal forurensning.

Forslag nr. B

Basert på forslag nr. 45

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Venstre ønsker delingsøkonomien velkommen

Delingsøkonomien gjør tilgangen til produkter som bildeling, transporttjenester, utleie av bolig, ulike tjenester og kompetanse enklere. Enkle og lett tilgjengelige teknologiske løsninger har forkortet og effektivisert veien mellom tilbyder og kunder.

Sømløs tilknytting mellom kunde og leverandør er en av vår tids viktigste økonomiske endringer.

Delingsøkonomien omfatter deling, men også bytting, tjenesteleveranser og salg av varer og tjenester. Felles for elementene i delingsøkonomien er fremveksten av tilliten mellom brukerne, uten andre mellomledd enn den digitale plattformen.

Informasjonsteknologi knytter oss tettere sammen og lar oss utnytte ressursene bedre. Ved å dele ressursene, kan vi redusere materialforbruk og ressurssslitasje, klimagassutslipp og kostnader. Delingsøkonomien lar folk benytte seg av goder mange ellers ikke har råd til, eller ikke har noen langtidsinteresse av å eie. Vi har nå en mulighet til å øke fleksibiliteten, uavhengigheten og tilgangen på en rekke varer og tjenester.

Delingsøkonomien kan gi grobunn for nye bedrifter, og i arbeidsmarkedet kan den øke deltakelsen til personer som ikke kan eller vil ha fast jobb. Norge må derfor gripe muligheten til å ta en posisjon i den framvoksende globale delingsøkonomien.

Fremveksten av digitale delingsløsninger for varer og tjenester utfordrer bestående strukturer for regulering, skattelegging og tradisjonelle arbeidslivsorganiseringer. I tillegg oppstår nye problemstillinger knyttet til forbrukerrettigheter, sikkerhet og ansvarsfordeling. Hvilket ansvar tilbydere og formidlingstjenester har, må reguleres. Trygghet for forbrukere er vesentlig for at nye tjenester skal kunne lykkes i markedet på sikt, fordi markedet er avhengig av tillit.

Selskap som tilbyr kobling mellom tilbyder og konsument, må skattlegges på likt grunnlag som annet tradisjonelt næringsliv. Det trengs internasjonale løsninger på internasjonale problemer, og Venstre mener Norge må ta del i utviklingen av internasjonale skatteordninger, slik som EUs Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Det må også utvikles enkle måter for den enkelte tilbyder å innrapportere regnskapstall til Skatteetaten.

Mange har også påpekt faren for pulverisering av arbeiderrettigheter når flere går fra tradisjonelle ansettelsesforhold til å operere som freelancere i en ny digital økonomi. Venstre er tilhengere av et godt organisert arbeidsliv, og mener det bør tas initiativ til å finne gode løsninger for blant annet sykelønn, pensjonssparing og velferdspermisjoner også for freelancerne. Det er problematisk at gründere og

freelancere ikke har de samme rettighetene som vanlige arbeidstakere, selv om begge gruppene er forpliktet til å betale skatt og trygdeavgift.

En av de mest omtalte tilbydere av digitale delingsløsninger er selskapet Uber, som lar bileiere bruke sin egen bil til å transportere kunder. Det er viktig at Uber-sjåfører har et avklart grunnlag for sin virksomhet, og Venstre ønsker å gjennomgå regelverket for persontransport. Per nå kan likevel ikke de nye tilbyderne av persontransport oppfylle alle de kommunale oppgavene som taxinæringen gjør. Derfor er det viktig at kommunene og fylkeskommunene fortsatt anerkjenner viktigheten av gode avtaler med tradisjonelle persontransportører for å oppfylle disse.

Venstre vil:

- ✓ Stille seg grunnleggende positivt til innovasjon gjennom delingsløsninger.
- ✓ Utrede hvordan skatteleggingen av digitale delingsaktører skal foregå, i tett samarbeid med EU og andre internasjonale skatteaktører.
- ✓ Gå gjennom reguleringene for utleie av personlige eiendeler og tjenester, som bolig, bil og arbeidskraft med sikte på å finne bærekraftige, trygge løsninger som tillater nåværende og fremtidige delingsøkonomiske samarbeidsstrukturer.
- ✓ Skille mellom yrkes og hobbyvirksomhet f.eks. når det gjelder rapportering og skatteregler.
- ✓ Innføre pålegg om elektroniske transaksjoner mellom bruker og tjenesteyter/leverandør.
- ✓ Skille mellom by og distrikt for transporttjenester.
- ✓ Utrede løsninger for å ivareta og forbedre rettighetene til freelancere og gründere.

Forslag nr. C

Basert på forslag nr. 50 og deler av 47

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Arbeid til alle

Vi står i dag overfor den mest dramatiske arbeidsledighetssituasjonen på lang tid. I januar i år var 4,8 prosent av arbeidsstyrken på jakt etter nytt arbeid, og Vestlandet opplever nå den høyeste arbeidsledigheten på over 20 år. Vi er vitne til hyppige pressemeldinger om oppsigelser, supplybåter i opplag og synkende boligpriser i oljehovedstaden Stavanger. 38.000 jobber innen oljen har forsvunnet allerede, og 12.000 flere arbeidsplasser er ventet å forsvinne i 2016 og 2017. Som en konsekvens av dette er det i ferd med å forsvinne ytterligere 30.000 arbeidsplasser også utenfor den direkte petroleumsrelaterte virksomheten og i de direkte berørte områdene.

For å bidra til at de ledige kommer raskt tilbake i arbeid mener Venstre at det er behov for å se på hvordan de ulike trygdeordningene er innrettet og utformet og prøve ut ulike endringer som kan stimulere til å få flere i arbeid, og ordninger som også kan føre til mer nyskaping og flere bedriftsetableringer. Erfaring fra Frankrike viser at dersom arbeidsledige, som velger å starte egne bedrifter, får beholde retten til dagpenger de første årene av bedriftens levetid, kan dette øke framveksten av lønnsomme bedrifter. Gründerne får på den måten mulighet til å motta dagpenger dersom bedriften enten skulle gå konkurs eller ha lavere inntjening enn hva en har rett på i dagpenger. Venstre tror at tilsvarende regler i Norge kan senke terskelen for å starte egen bedrift. Dette er spesielt viktig i en tid der vi har mange erfarne og kompetente arbeidsledige som i utgangspunktet har alle forutsetninger for å kunne skape sin egen og andres arbeidsplass, men som vegrer seg på grunn av risikoen.

Forskning fra Frisch-senteret viser at andelen som finner arbeid øker betydelig i den aller siste måneden før trygdeperioden går ut, selv om en annen trygdeytelse tar over. I dag har arbeidsledige rett på 62,4 prosent av inntektsgrunlaget opp til 6G i dagpenger i enten ett eller to år, avhengig av hvor mye man tjente før man ble arbeidsledig. Venstre ønsker å teste ut ulike modeller med differensiert dagpengeytelser, hvor satsen suksessivt reduseres fra f.eks. 80 til 60 pst i løpet av perioden for å se om det har effekt på hvor raskt ledige finner ny jobb. Samtidig som motivasjonen til å søke arbeid styrkes, vil en slik omlegging av arbeidsledighetstrygden også kunne bidra til at færre velger «helseveien» til NAV. Dagens sykkelønnsordning sikrer 100 prosent lønn under sykdom, mens dagpengeordningen bare sikrer 62,4 prosent hvilket gir få insentiv for å «skifte» NAV-ytelse og komme seg raskt tilbake til arbeid.

Også på skattesiden er det mulig å tenke nytt. Ordninger der det gis skattestimuli til arbeidstakere for å være i inntektsbringende arbeid, såkalte jobbskattefradrag, har i land som Sverige og USA vist seg å være svært effektive måter å få flere i arbeid. Ved å senke den reelle marginalsatten, gjør slike skattefradrag det mer lønnsomt å arbeide, noe som særlig har betydning for dem med lavt inntekspotensial. Venstre mener derfor at det må utredes ulike modeller for jobbskattefradrag (eventuelt

endringer i minstebrøddrag eller trinnskattsystemet), slik at den modellen som passer best for norske forhold kan innføres.

Det høye norske lønnsnivået gjør terskelen inn i arbeidslivet høy. Særlig de med hull i CV-en og manglende utdanning risikerer å bli stående utenfor. For å senke terskelen inn i arbeidslivet er et aktuelt virkemiddel en oppmykning av regelverket for allmengjorte tariffavtaler. Det er særlig bransjer som krever liten formell kompetanse der tariffavtalene er allmengjort. Dette skaper en rigiditet hvor dem som er innenfor får rimelig godt betalt, mens dem som arbeidsgiverne av ulike grunner ikke kan tilby tarifflønn skyves over på trygdeytelser. Denne negative effekten kan en bøte på ved å la personer som har stått lenge utenfor arbeidslivet, samt nyankomne flyktninger, få jobbe for en lavere lønn i maksimalt to år, med forbehold at det kun gjelder de første årene av en fast ansettelse. Derfor mener Venstre at også en ordning med introduksjonslønn bør vurderes.

Kunnskapsintensive næringer vil fortsatt være bærebjelken i norsk økonomi. Mennesker med høy kompetanse må få mulighet til å tilpasse sin kompetanseprofil til en ny virkelighet i norsk arbeids- og næringsliv. Derfor ønsker Venstre å endre dagpengeordningen slik at det blir lagt minst mulig begrensninger på mulighetene til å kombinere dagpenger med å fullføre påbegynt utdanning eller gjennomføre relevant etter- og videreutdanning. Dette er særlig viktig for de mange som nå mister jobben i petroleumsrelaterte næringer, og som må omskoleres til å jobbe i andre sektorer.

Samtidig er det behov for tilpasninger i opptakssystemet for høyere utdanning (samordnet opptak). I dag må alle vente på det ordinære opptaket i august, men dette hindrer mange arbeidsløse fra å komme ut i utdanning så fort som mulig. Venstre ønsker derfor å innføre et rullerende opptak til utdanningsinstitusjonene for dem som av ulike årsaker går ut av arbeidslivet.

I dagens situasjon er etter- og videreutdanning en investering i et fremtidig levebrød og en ny karrierevei for mange. Da er det viktig for den enkelte at incentivene finnes også i skattesystemet. De som mottar sluttvederlag fra tidligere arbeidsgiver må få skattefritak på dokumenterte utgifter når de investerer midlene i kurs og utdanning. Arbeidsgiverbetalt etter- og videreutdanning er en skattefri fordel innenfor visse rammer i dag, arbeidsledige med sluttvederlag bør få den samme muligheten.

Venstre vil:

- La arbeidsledige som starter egen bedrift få beholde retten til dagpenger i inntil to år, etter fransk modell.
- Teste ut modeller med differensierte ytelser av dagpenger etter varighet.
- Utrede modeller for jobbskattebrøddrag, og innføre den mest hensiktsmessige.
- Åpne for introduksjonslønn i en kortere periode i faste ansettelser for nyankomne flyktninger og personer som har stått lenge utenfor arbeidslivet.
- Gjøre det enklere å kombinere dagpenger med utdanning.

- Innføre rullerende opptak på utdanningsinstitusjoner for mennesker som av ulike grunner går ut av arbeidslivet.
- Gjeninnføre skattefritak på sluttvederlag knyttet til dokumentert bruk av sluttvederlag til kurs og utdanning.

Forslag nr. D

Basert på forslag nr. 26 og 30

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Arbeid og frivillighet gir inkludering

Yrkesdeltakelse og frivillig innsats er bærebjelker i det norske samfunnet. Dette er også veien til inkludering av flyktninger og asylsøkere. Nå bor det nesten 30 000 personer i mottak i Norge. Skal vi lykkes i inkluderingsarbeidet, må beboere i mottak tidlig ta del i samfunnet gjennom arbeid, aktivitet og språkopplæring.

Flyktningenes egen innsats og kunnskaper har alt for lenge blitt nedprioritert i integreringsprosessen ved norske flyktninge- og asylmottak. Rask integrering i samfunnet og arbeidslivet har blitt stanset av for svak politisk vilje og for lite handlingskraft. Resultatet er mennesker som venter flere år på mottak, og mister verdifull yrkeskompetanse og motivasjon. Samtidig har staten store utgifter til administrasjon, kost og losji. Med det historisk store antallet flyktninger som kom til landet i fjor, har vi ikke råd til å fortsette på denne måten.

For flyktninger som kommer til Norge, er det viktig tidlig å få se hva som er veien videre ut i arbeidslivet. Det er viktig å kunne bidra og være til nytte også på veien dit. Det er også det beste grunnlaget for god og rask integrering i det norske samfunnet. Dette handler om å stille krav, men like ofte om å gi muligheter.

God inkludering forutsetter at språktrening og aktiviteter starter fra første dag. Norges mottak av flyktninger går i stikk motsatt retning. Folk i asylmottak kan gjøre en innsats, de har både kompetanse og ønske om å få bidra til samfunnet rundt seg. Både det statlige rammeverket, kommunene og frivilligheten må legge opp arbeidet slik at de får sjansen.

Erfaring fra Restad Gård mottak i Sverige viser at rask integrering er mulig, og at beboerne på asylmottak selv har kompetansen og energien som skal til for å skape aktivitet. Betingelsen er at flyktningene selv blir hørt, og blir møtt på en måte som gjør at de kan begynne å se for seg hvordan de selv kan bli en del av samfunnet de kommer til. Bidrag fra frivillige organisasjoner og et lovverk som gjør at det er mulig å delta i arbeidslivet er også sentralt.

Blir for mange sittende for lenge i mottak mislykkes vi i integreringen. Det har vi som samfunn ikke råd til. Derfor må det etableres et hurtigspor for klare innvilgelsessaker, og omreisende saksbehandlerteam fra UDI må etableres. Det må også snarlig etableres en todeling av mottaksstrukturen med integreringsmottak for de som skal bli, og returmottak for personer med avslag.

Måten kvinner rammes av konflikt, krig og flukt kan også være forskjellig fra menns. Derfor må mottaksapparat og integreringspolitikken også ha et klart uttalt kjønnsperspektiv som tar spesielle hensyn.

Venstre vil:

- Få folk raskt i arbeid og aktivitet gjennom å kartlegge kompetansen folk har med seg. Spesielt er det viktig å kartlegge kvinners kompetanse og utdanning.
- Gi arbeidstillatelse til asylsøkere mens søknaden behandles.
- Åpne for arbeidspraksis uten lønn, gjerne i kombinasjon med språkopplæring. Arbeidspraksis gir en mulighet til å få verdifull erfaring fra arbeidslivet. Flere kommuner har dessuten veldig gode resultater av å kombinere språkopplæring og lønn.
- Innføre en ordning med offentlig praksisplass for relevante yrkeskategorier mens søknaden behandles, for eksempel lærere og helsepersonell.
- Samarbeide med bemanningsbyråene i arbeidet med å få flyktninger i jobb, for å dra nytte av deres erfaringer med å integrere arbeidskraft fra utlandet i norsk arbeidsliv.
- Veiledning for flyktninger som vil etablere egen arbeidsplass (gründere).
- Tilrettelegge for nettundervisning på mottakene i samarbeid med relevante skoler (videregående, fagskoler, høyskoler eller universitet).
- Gi inntil 50 % tidsbegrenset lønnstilskudd i inntil 2 år gjennom NAV til arbeidsgivere som ansetter folk som ennå ikke er konkurransedyktige på arbeidsmarkedet.
- Prioritere ressurser til frivillige organisasjoner og vertskommuner som driver inkluderingsarbeid der folk i mottak driver aktivitet sammen med lokalbefolkningen.
- Bruke arbeid og frivillighet som arena for språkopplæring gjennom å tilpasse språkopplæringen til den enkeltes forutsetninger. La beboere, lokale frivillige og voksenopplæringen samarbeide om språkopplæringen.
- Tilpasse språkopplæringen til den enkeltes nivå og i større grad gis som del av praksis i arbeidslivet, og i samarbeid med frivilligheten.
- Opprette barnepassordninger på mottakssenter, slik at foreldre med små barn får mulighet til å engasjere seg i aktivitetene.
- At barn av asylsøkere skal få plass i barnehage (utenfor mottaket) og skole så raskt som mulig.
- Dekke kostnader til barnehage- og skoleplasser over statsbudsjettet, og gi ekstra tilskudd til kommuner med et relativt stort antall mottaksplasser.
- Legge til rette for selvhushold for alle beboere på mottak der det er praktisk mulig. Selvhushold vil bety bedre mat, sysselsetting og verdighet for beboere og lavere kostnader for samfunnet.
- Sikre tilgjengelige arealer på alle mottak som kan brukes til aktiviteter for beboere og frivillige, og til møter mellom beboere, lokalbefolkning og andre.
- Innføre obligatorisk holdningsskapende opplæring i kvinners rettigheter og norske demokratiske institusjoner.

- Gjøre Introduksjonsprogrammet mer fleksibelt, og tilpasset den enkeltes behov og ressurser for å komme ut i arbeidslivet eller videreutdanning.
- Sette sterkere krav til god kvalitet og resultater i introduksjonsprogrammet.

Forslag nr. E

Basert på forslag nr. 53

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Dyr har egenverdi

Da dyrevelferdsloven ble vedtatt i 2009, slo den fast at «dyr har egenverdi, uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker». Dette var en seier for dyrevelferden i Norge, men respekt for dyr krever mer enn flotte formuleringer. I Norge ser vi dessverre fortsatt eksempler på dyr som lever under uholdbare forhold. Samtidig er mange dyrearter i Norge truet i sin eksistens fordi samfunnet ikke tar nok hensyn til andre arters rett til å leve.

Venstre mener at dyr har krav på grunnleggende rettigheter som sikrer dem rett til å leve et liv for deres egen del, i tråd med egne behov. Dette innebærer at vi må erkjenne vår plikt til å behandle og respektere dyr som følende skapninger, fremfor nyttegenstander for mennesker eller vakker pynt i naturen der vi fortsatt måtte finne plass til ville dyr.

Det trengs to viktige grep for å øke respekten for dyr: Sikre dem arealet og rammevilkårene de trenger for å overleve i norsk natur og skjerpe inn lovgivningen eller sanksjoner på områder der dyr i dag utsettes for mishandling eller uforsvarlig hold fra menneskers side.

Globalt er tapet av naturmangfold og utryddelsen av arter en av de største miljøutfordringene vi står overfor. Dette gjelder også Norge som ikke klarer å stanse tapet av truede arter til tross for ambisiøse mål. Menneskeheten utrydder opp til 1000 arter hvert år. Denne masseutryddelsen er en billedliggjøring av vår manglende respekt for den grunnleggende verdien til livet rundt oss, og den er til syvende og sist også en alvorlig trussel mot oss selv.

Dyrenes muligheter til å overleve påvirkes av en rekke faktorer, som tap og fragmentering av leveområder, overbeskatning av arter og klimaendringer. Til sammen skaper dette et stort press på naturen. En høy andel av artene i Europa (60 prosent) viser en negativ utvikling. Høyt forbruk per innbygger er en underliggende årsak for tap av biologisk mangfold. Venstre ønsker å stramme inn på bruken av areal som går utover truede dyre- og plantearter. Vi trenger å verne mer av naturen der mange av de norske artene har sitt naturlige leveområde, det gjelder både til land og ikke minst ved kysten og til havs. For at de store rovdyrene i Norge skal ha en trygg framtid må de få lov å bli flere.

Også når det gjelder husdyrhold, forsøksdyr og hold av kjæledyr, trengs det nye grep for å øke respekten for dyrs egenverdi. Stortingsmeldingen om dyrevelferd («dyrevelferdsmeldingen») fra 2002, fastslår løsdrift som et mål for alle matproduserende dyreslag. Løsdrift er likevel fortsatt ikke gjennomført. Å endre produksjonsmåtene slik at løsdrift blir en realitet for alle dyr i norsk landbruk, vil ha

store velferdsgevinster for dyrene i form av aktivitet, muligheter for miljøberikelse, artstypisk sysselsetting og sosial adferd.

De vanligste kylling- og kalkunrasene som er i bruk i Norge, er avlet for ekstrem vekst. Slaktekyllingens enorme tilvekst gjør at den får beinproblemer og hjerte/karproblemer. Slaktekalkuner utvikler gjennom for rask vekst en så unaturlig kropp at de er ute av stand til å pare seg. Venstre ønsker at kylling- og fjærekrenæringen skal stimuleres til å gå over til raser med lavere intensitet og lavere produksjon.

Venstre mener det er nødvendig å belønne bønder som satser på dyrevelferd og mener støtteordningene i landbruket bør gjennomgå med sikte på å gi økte incentiver for å bedre dyrevelferden. Dette gjelder også tiltak for å omstille landbruket i særlig rovdyrutsatte områder for å redusere tap av husdyr.

I dyrevelferdsloven er det gitt adgang til å regulere og stille krav til import av dyreprodukter. Problemet er at denne muligheten ikke enda har blitt benyttet. Blant annet ser vi store mangler i krav til gjennomsiktighet og innsyn i produksjon av dyreprodukter som importeres. Venstre mener at dette må på plass både for å sikre forbrukerens mulighet til å ha kunnskap om produksjonen, og samtidig sikre at importerte produkter holder minst samme standard som etter norske krav til dyrevelferd. Venstre vil derfor forby import av gåselever produsert ved tvangsforing på samme måte som slik produksjon er forbudt i Norge.

Når det kommer til hold av kjæledyr har vi også sett eksempler på grove brudd med god dyrevelferd. Hvorvidt sakene blir fulgt opp rettslig er i stor grad et ressurssspørsmål. Brudd på dyrevelferdsloven ender ofte med henleggelse eller bøter fremfor strengere bruk av lovens strafferammer. Økokrim har i dag det øverste nasjonale ansvar for å koordinere innsatsen mot kriminalitet mot dyr. Venstre vil styrke Økokrims evne til å effektivisere og koordinere politiets innsats mot grov dyrekriminalitet. Med marginale ekstra ressurser (anslagsvis to stillinger) kan det utvikles maler for etterforskning og påtalemessige vurderinger. Dette vil være ressursbesparende for det offentlige, og øke kvaliteten på arbeidet som utføres av dyrepolitiet som er opprettet i noen distrikter samt annet lokalt politi.

Respekten for dyret krever at vi også har et gjennomarbeidet regelverk i de tilfeller dyr brukes til alternative formål. Vitenskapelige gjennombrudd har i løpet av de senere årene bidratt til å erstatte bruk av dyreforsøk. Større sikkerhet for statistisk riktige resultater er en positiv konsekvens, i tillegg til den etiske fordel som ligger i at færre dyr må lide. EU har i 2015 bevilget 30 millioner euro (tilsvarende ca. 280 millioner kroner) til et prosjekt som har som formål å erstatte dyreforsøk i giftighetstesting. Venstre mener at Norge bør bidra til denne utviklingen ved å støtte forskning på og utvikling av metoder som kan erstatte dyreforsøk.

Stadig flere land blir bevisst sirkusdyrenes lidelser og innfører forbud og restriksjoner ved bruk av dyr på sirkus og i underholdning. I Norge ble forbud mot sirkuselefanter stoppet av Landbruksdepartementet (LMD) ved tidligere landbruksminister Trygve

Slagsvold Vedum. Forbudet ble stoppet uten faglig begrunnelse på tross av råd fra elefanteksperter, veterinærer, vitenskapskomiteen, mattilsynet og dyrevernsorganisasjoner. Det er en rekke dyrevelferdsproblemer ved å holde elefanter i sirkus. Venstre vil derfor innføre et forbud mot bruk av eksotiske dyr i sirkus.

Venstre vil:

- Stramme inn på arealbruk som går utover truede arter eller deres leveområder.
- Øke innsatsen for at Norge oppfyller nasjonale mål og internasjonale forpliktelser om å stanse tap av biologisk mangfold innen 2020.
- Verne mer av norsk natur både til land og til havs.
- At artstypisk atferd bør være et overordnet hensyn i landbruket.
- At dagens kyllingrase og kalkunrase fases ut og erstattes av en saktevoksende og sunnere raser.
- Gjennomgå landbrukets støtteordninger med sikte på å gi økte incentiver for å bedre dyrevelferden, herunder tiltak for å omstille landbruket i særlig rovdyrutsatte områder for å redusere tap av husdyr.
- Gjennomgå dyrevelferdslovens eksisterende importforskrifter med sikte på å sikre strengere krav til gjennomsiktighet og innsyn i produksjonen av dyreprodukter som importeres.
- Forby import av gåselever produsert ved tvangsforing.
- Som ledd i et forbud mot pelsdyroppdrett i Norge, også vurdere forbud mot å importere pelsprodukter fra oppdrett.
- Støtte utvikling og forskning på metoder som kan erstatte dyreforsøk.
- Styrke Økokrims evne til å effektivisere og koordinere politiets innsats mot grov dyrekriminalitet.
- Opprette flere enheter med dyrepoliti.
- Avgrense dyreforsøk til medisinsk forskning.
- Innføre et forbud mot bruk av eksotiske dyr i sirkus.

Forslag nr. F

Basert på forslag nr. 4, 8 og 10

Forslagstiller: Redaksjonsnemnda

Digitaliser skolen

Norsk skole står foran en digital revolusjon. Mens store deler av det norske samfunnet i større eller mindre grad har blitt digitalisert, henger skolen mange steder etter. Framtidens skole skal utdanne elever i en stadig mer digitalisert hverdag, og for å kunne delta i et arbeidsliv og samfunnsliv i konstant endring og utvikling er digital kompetanse en forutsetning. For å fremme digitaliseringen av skolen bør undervisningsopplegg, tekstarkiv og tekstbanker gjøres digitalt tilgjengelige i langt større grad enn i dag, og det må sikres videreutdanning som gir lærere med tilstrekkelig digital kompetanse.

SMIL-studien (Sammenhengen mellom IKT-bruk og læringsutbytte i videregående opplæring) fra 2013 viser at det er mye IKT-bruk i skolen, men at den er for lite faglig orientert. Videre ble det avdekket at elevene ikke mestrer faglig IKT-bruk godt nok, og at det er nødvendig med kompetansehevingstiltak for lærerne. Hele 75 % av lærerne i studien rapporterte at de manglet etterutdanning innen IKT. Det er med andre ord behov for en langsiktig og systematisk satsing på digital kompetanseheving både for lærere og elever, og dette arbeidet bør starte tidlig i grunnskolen. Den internasjonale undersøkelsen ICILS (International Computer and Information Literacy Study) fra 2013 viste at kun åtte prosent av norske elever i ungdomsskolen bruker daglig datamaskin på skolen, mens 75 prosent av elevene gjør det hjemme.

For å skape en fremtidsrettet skole må vi anerkjenne at dagens undervisningsmaterieell i norsk skole ikke alltid er hensiktsmessige, og at vi trenger varierte og oppdaterte digitale alternativer. Venstre vil derfor at det opprettes en gratis, digital tekstbank som alternativ til de tradisjonelle lærebøkene for hele den norske offentlige skolen.

Venstre vil også styrke den digitale kompetansen ved å gi barn flere muligheter til å lære programmering. Den nye digitale hverdagen krever at innbyggerne forstår hvordan digitale hjelpemidler brukes, men også hvordan de virker og skapes. Programmering kan anvendes i alt fra webdesign og spillutvikling, til å utvikle fremtidens apper og datasystem. I tillegg er det en effektiv måte å utvikle ferdigheter som språkforståelse, logikk og matematisk forståelse på.

Mens læring i informatikk spiller en stadig større rolle i grunnskolen til land som Kina, Estland, Storbritannia og Australia, tilbyr svært få grunnskoler i Norge undervisning i programmering. Venstre vil derfor innføre programmering som valgfag i grunnskolen og legge mer til rette for at barn og unge skal kunne få tilbud om programmeringskurs gjennom bl.a. bibliotek og kulturskole. For å få til et bedre tilbud for barn og unge kreves det også at kompetansen heves blant de som underviser. Det krever mer dialog mellom fagmiljøene i informatikk og

utdanningsinstitusjonene. Det er ikke teknologien i seg selv som vil være avgjørende, men at pedagogene ser hvordan teknologien kan brukes til å øke elevenes motivasjon og læringsutbytte.

Venstre vil:

- Opprette en digital tekst- og undervisningsbank, der lærere og elever kan finne oppdatert, variert informasjon som dekker aktuelle fag og temaer for alle trinn i skolen, gratis tilgjengelig i digital form.
- Innføre programmering som en del av læreplanen for grunnskolen, i første omgang som valgfag.
- Legge til rette for mer samarbeid mellom fagmiljøer i informatikk og utdanningsinstitusjonene.
- Øke den digitale kompetansen i lærerutdanningen.
- Tilby IKT-sommerskole for lærere etter modell fra Oslo-skolen.

Framlegg nr. G1

Basert på framlegg nr. 40 og 43

Framlegg frå: Redaksjonsnemnda (delt innstilling)

Jernbanen må bli vinnaren i neste NTP

For å nå målet om kutt i Noregs klimautslepp med 40 % innan 2030, er det naudsynt å elektrifisere store delar av dagens fly-, bil- og trailertrafikk. Utsleppa frå transportsektoren må betydeleg ned, dersom vi skal nå klimamåla. Venstre meiner at ei utbygging av eit nasjonalt nett av høgfartsbaner for gods- og persontrafikk er den mest effektive løysninga på denne utfordringa. Då må jernbanen verte underlagt overordna og heilskapleg planlegging og bli den store vinnaren i neste nasjonal transportplan (NTP) som Stortinget skal handsame neste vår.

Til no har planlegging og bygging av jernbane skjedd stykkevis og delt. Dagens organisering har gjeve et stort vedlikehaldsetterslep, klattvise investeringar og ikkje minst ei stadig større overføring av gods frå bane til veg. Resultatet er mange unødvendig dyre investeringar, men dessverre også direkte feilinvesteringar. Til dømes vert ikkje Inter City-strekningane bygd med ein standard som gjer det mogleg å seinare gå inn i eit framtidig høgfartsnett.

Jernbanesatsinga med fullt utbygd Inter City kan ifølgje Jernbaneverket stå ferdig innan 2028. Det framlagde NTP-forslaget frå fagetatane manglar midlar til ei slik fullføring, noko som gjer at utviklinga om den framtidige banen stoppar opp, både for næringsliv, kommunal planlegging og bustadbygging. Tida er overmoden for å komme opp med nye finansieringsmodellar og organisering av jernbaneprojekt i denne storleiken. På same måte som det statlege utbyggingsselskapet Nye Veier AS såg dagens lys i år, vil ein modell med Nye Baner AS òg kunne bli eit instrument for større jernbaneinvesteringar.

Ein føresetnad for at ei slik satsing skal lukkast er at det vert løyvd like mykje til bane som til veg – ikkje berre i prosentvis vekst, men i kroner.

Manglande kapasitet i jernbanenettet fører til eit sterkt press for å bygge ut stamvegnettet for å få fram gods, medan eit påstått behov for ei tredje rullebane på Gardermoen skuldast manglande utbygging av moderne jernbanestrekningar. Heilskaplege og framtidsretta løysingar må på plass og Venstre går framfor i arbeidet for utbygging av eit nasjonalt nett av høgfartsbaner for gods- og persontrafikk. Dette vil styrke norsk konkurransevne, nærings- og samfunnsliv og vere eit sterkt tilskot til det grøne skiftet.

Framlegg nr. G2

Basert på framlegg nr. 31

Framlegg frå: Redaksjonsnemnda (delt innstilling)

Venstre vil slå ring kring det europeiske samarbeidet

Europa og EU står overfor den største krisa i det europeiske samarbeidet si historie. Dei siste års økonomiske krisar har allereie tært på Europa, og no slit samarbeidet tungt med å handtere flyktningkrisa, samstundes som sterke krefter i Storbritannia jobbar for «Brexite». Kontinentet vårt er under åtak av terroristar frå IS. Framandfrykt og nasjonalisme er meir utbreidd og uttalt enn på lenge, og høgrenasjonalistiske, anti-europeiske parti er på frammarsj i gamle og nye medlemsland.

Venstre meiner at det er viktigare enn nokon gong å støtte opp om eit forpliktande samarbeid på tvers av landegrenser i Europa, fordi håpet om ei løysing på mange av Europas og nokre av verdas store, grenseoverskridande utfordringar ligg i dette samarbeidet. Europa si framtid er også vår sak. Difor må vi i Noreg snakke om kva slags EU vi ønskjer oss, og korleis vi kan bidra.

For Venstre er det europeiske samarbeidet noko langt meir enn den frihandelssona Storbritannias konservative statsminister David Cameron ønskjer seg. EU er ein arena for økonomisk og politisk samspel og for freds- og demokratibygging over landegrensene i Europa. Men EU-samarbeidet er også eit verdifelleskap og eit samarbeid til vern for humanisme, rettsstat og demokrati, og for liberale verdiar som rørslefridom, ytringsfridom, religionsfridom, likestilling, likeverd og vern av minoritetar. Den aukande nasjonalismen undergravar det europeiske verdifelleskapet og dermed Europas politiske stabilitet: Minoritetsgrupper opplever trakassering og diskriminering i mange land, og grunnleggjande menneskerettar blir broten dagleg. Høgrepopulistiske styresmakter strammar grepet om den frie pressa og om uavhengige domstolar i for eksempel Ungarn og Polen. Mykje står på spel dersom samarbeidet i Europa bryt saman.

Om Schengen-systemet kollapsar, vil det kunne skape uhandterlege problem både økonomisk og menneskeleg. Om britane stemmer nei til EU ved folkerøystinga i juni, kan det bety slutten for det europeiske samarbeidet slik vi kjenner det.

Venstre ønskjer eit Europa med eit stabilt og sterkt EU, uavhengig av spørsmålet om norsk medlemskap. Vi meiner at EU er ein sentral arena for å nå ambisiøse miljø- og klimamål, for å handtere internasjonale utfordringar og for å skape eit europeisk fellesskap på tvers av språk, religion og nasjonalitet som tek vare på verdiar vi er stolte av. Den grunnleggjande tanken, som handlar om eit Europa som er bunden saman gjennom avtalar og institusjonar og som gjer det umogeleg å gå til krig mot kvarandre, er framleis gyldig.

I tillegg til EU er det mange andre europeiske institusjonar som det også er viktig å slå ring om i desse urolige tidene, inkludert Europarådet, Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE), Den europeiske menneskerettsdomstolen og fleire andre. På ulike, men komplementære måtar er desse felles europeiske

institusjonane avgjerande for å verne alle europearar, men kanskje særleg minoritetar mot ei illiberal utvikling innanfor mange av dei europeiske statane. Utan desse institusjonane risikerer vi at Europa igjen byggjer murar mellom folk, og at verdier og eit overnasjonalt samhald vi er stolte av, forvitrar.

Venstre vil:

- Invitere til ein open debatt om kva slags samarbeid i Europa vi ønskjer oss og korleis det kan vidareutviklast, uavhengig av spørsmålet om norsk EU-medlemskap.
- At Noreg aukar bidraga sine til Europas felles grensekontrollbyrå Frontex og til felles politi- og tryggingssamarbeid.
- At Noreg bidrar aktivt til å løyse dei akutte utfordringane rundt flyktningsituasjonen i Europa, at den nasjonale grensekontrollen blir reversert og at Schengen-samarbeidet blir styrkt.
- Be norske politikarar både i posisjon og opposisjon om å hegne om det europeiske samarbeidet.
- Oppmode regjeringa til å bruke dei høva ho har for å fremje europeisk samarbeid.
- Framskunde forhandlingane med EU med omsyn til samarbeidet om 40 prosent klimakutt innan 2030 og leggje dette samarbeidet inn under EØS-avtalen i staden for å forhandle om ein bilateral avtale.
- Oppmode britiske borgarar til å stemme nei ved avstemminga i Storbritannia, og støtte vårt britiske systerparti The Liberal Democrats